

Forum Ecclesiasticum

In Quo Jus Canonicum Universum, Librorum Ac Titulorum Ordine Per Quæstiones Et Responsa, Tam Canonistarum Veterum & Recentiorum, quàm Legistarum, in iis, quæ Utrique Juri, Canonico Et Civili Communia Sunt, Authoritate stabilita, Methodo clara & facili explanantur

Leuren, Peter

Moguntiae, 1719

Quæst. 770. An & quando executores aliique commutare possint ultimam voluntatem testatoris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73957](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73957)

veniant Religiosi, qui sufficientem sustentationem ex redditibus stabilibus habent, pro quo citat Laym. *L. 3. ir. 5. c. 11. num. 8.* Secus autem esse de Religiosis ex incertis fidelium eleemosynis viventibus. Item ceteris paribus sceminae pauperes, utpote quibus paupertas periculosior, preferenda masculis. Baldus. *in L. in multis. ff. de stat. hom.* Menoch. *l. c. num. 7. & seg.* Reiffenst. *num. 817.* qui id praesertim applicat Monialibus pauperibus. Pauperibus verò otiosis & malevolis nihil dandum juxta illud *Eccles. 12.* de bono & ne receperis peccatorem: benefac humili, & non dederis impio: prohibe illi panes dare, ex ea etiam ratione, quod eleemosyna hujusmodi hominibus data sit occasio multiplicandi peccata. & ita post D. August. & D. Thom. apud Reiffenst. *n. 815.* DD. communiter.

3. Resp. Tertio: ubi testator legavit quid ad alias causas pias, nullam in specie determinando, in applicando spectanda major Dei gloria & animarum salus, utpote praesumptivè conformius menti testatoris. Possè etiam in hoc casu executores, dum est Religiosus, suo Monasterio, aut Clericus suae Ecclesiae, vel alius executor suis consanguineis sic legata applicare, citatis Sylv. *v. testamentum. 2. q. 2. dicto 5.* Sanch. *L. 2. mor. c. 11. n. 59.* Laym. *L. 3. ir. 6. c. 11. num. 6.* Pirh. *h. t. n. 109.* asserit Reiffenst. *num. 800.* eò quòd Monasterium proprium, consanguinei, &c. veniant nomine causae piae & pauperum; nec dici possit executor in causa propria processisse; quia causa Monasterii à persona professi, uti & causa consanguineorum à causa executoris distincta sit.

4. Resp. Quarto: posse quoque in hoc casu, quo testator in genere disposuit, ut hereditas vel legata in pauperes vel pias causas erogarentur, executores, si verè pauper est, sibi ipsi quaedam applicare, tenent D. Thom. *l. c. a. 9. ad 3.* Sanch. *L. 2. mor. c. 11. num. 54.* Menoch. *L. 4. presump. 125. num. 17.* Laym. *L. 3. ir. 6. c. 11. num. 6.* Pirh. *h. t. num. 109.* alique plures apud Sanch. & Menoch. eò quòd hac ratione impleteretur voluntas testatoris aliud nihil intendentis, quàm ut detur eleemosyna, seu subveniatur proximo necessitatem patienti; & executor non sit deterioris conditionis, quàm alii pauperes, eique suum officium nocere non debeat. Contrarium tamen tenentibus apud Sanch. & Reiffenst. *num. 801.* Mant. *de conject. ultim. vol. l. 8. tit. 5. num. 9.* Anchar. *inc. 2. h. t. in 6. num. 3.* Abb. *in c. fin. de inst. num. 4.* ex eà ratione, quòd inter dantem & accipientem debeat esse distinctio. ad quam rationem facile respondent prioris sententia AA. dicendo, in hoc casu non deesse sufficientem distinctionem, dum non executor, sed testator det eleemosynam, habereque se executores ut merum ministrum. Quòd si tamen testator sciens executores esse pauperes, eundem praefererit, non posse tunc executores sibi aliquid applicare; eò quòd verisimile sit, quòd testator, si cognita paupertate executoris, voluisset eundem quoque ex relictis habere aliquid, id ei indicasset, tenent AA. pro priorè sententia citati, praesertim Menoch. & Sanch. quorum tamen posterior censet, executores posse adhuc aliquid sibi attribuire, dum testator scivit quidem eum egentem esse, non tamen scivit eum tam egentem esse.

5. Resp. Quinto: dum testator disposuit in plurali numero, ut quaedam distribuerentur inter pauperes, regulariter non possunt executores uni soli relicta dare, sed debent proportionaliter inter plures distribuere; hanc enim esse mentem testatoris

verba ipsa declarare sufficienter videntur. Felin. *in c. omnes Leges. dist. 1.* Bald. *in l. 1. c. de SS. Eccles. num. 19.* Jason. *in L. Gallus. §. quod si is ff. de liber. & posthum.* quos citat & sequitur Menoch. *L. 5. n. 24.* contra nonnullos. Sed neque uni soli plus largiri debent, quàm si necessarium habet; cum eleemosyna non detur, ut pauper dives fiat, sed ut necessaria habeat. D. Thom. *2. 2. q. 32. a. 10.* Menoch. *l. c. num. 26.* Reiffenst. *num. 819.* Quòd si tamen testator dixisset: volo, ut impendatur pro gloria Dei, vel animae meae salute: satisfaciatur executor, si uni vel pluribus causis applicet. quin & dando uni soli totam substantiam relictam, si is ea indigeat; cum in omnibus his casibus satisfiat voluntati testatoris.

Quaest. 770. An & qualiter executores alique commutare possint ultimam voluntatem testatorum?

1. Resp. Primò: executores regulariter nequeunt à justa & licita voluntate testatoris discedere, aut eam in aliud opus, quamvis melius, commutare, etiam cum haeredum consensu, nisi interveniente autoritate summi Pontificis, aut Supremi Principis secularis ex justa & necessaria causa. Molin. *de 7. & 7. Tom. 2. d. 249. num. 1.* Laym. *L. 3. ir. 5. c. 41. n. 11.* Pirh. *h. t. n. 132.* Wiefn. *num. 290.* Reiffenst. *num. 804.* Moneta *de commut. ult. vol. c. 5. num. 53.* cum omnino communi & certa. Sumitur ex variis textibus, tum Juris Canonici. & imprimis ex *c. nos quidem. 3. & c. tua nobis. 17. h. t. Clement. quia contingit. de religiof. domib.* Item ex Trid. *sess. 22. c. 6. de reformat.* ubi supponit commutationem ultimarum voluntatum non nisi ex justa & necessaria causa fieri debere à Sede Apostolica. tum Juris Civilis. *L. 1. & 4. de admistr. rerum ad civit. pertinent.*

2. Dixi: regulariter: quia admittit responsio limitationes aliquas. Nam primò commutare licebit, ubi testator eis specialiter concessit facultatem, voluntatem suam in aliquid, quod melius judicaverit, commutandi verum ut vides, hac ratione proprie non mutatur, sed adimpletur voluntas ultima testatoris, quaeque servanda est: Wiefn. *h. t. n. 292.* Secundò in casu, quo causa aliqua de novo incidit, vel qua testatore latuit, quam si praevidisset, aliter disposuisset, & si viveret, eam mutatione contentus esset. Reiffenst. *n. 805.* cum citatis à se Laym. *l. c. c. 11.* Sa. *V. testamentum, num. 33.* Covar. *in c. 17. h. t. num. 12.* ubi is cum aliis id exemplificat casu, quo pecunia legata in usum minus utilem interventu Episcopi ab executore impendi potest. in usum magis necessarium, cui aliunde sine magna difficultate subveniri non potest. verum nec id potest ex potestate proprie dispensandi, sed ex praesumpta rationaliter per episcopiam, ut cum paulò ante citatis. Reiff. *l. c.* Tertio praeveniendò tempus praefixum à testatore, solvendo. v. g. legatum post sex menses, ita ut cessantibus conjecturis suadentibus intentionem testatoris fuisse, ne solutio ante fiat, possit ante lapsum dicti temporis illud solvere; eò quòd, cum talis praeventio cedat in majus animae defuncti emolumentum, rectè praesumatur, tempus illud à testatore praefixum, non tanquam terminum, quem non liceret praevenire, sed quo lapso, facienda sine mora executio. ita Wiefn. *n. 291.* cum Covar. *in c. tua h. t. n. 5.* Molin. *l. c. n. 2.* Monet. *n. 57.* verum hic iterum illa potestas fundatur in praesumpta testatoris voluntate, unde haec dicenda non est mutari.

3. Resp.

3. Resp. Secundo, posse Summum Pontificem ex rationabili iustaque causa ultimas voluntates defunctorum, etiam dum aliis impleri commodè possent, commutare in alios pios usus (uti idem quò ad causas profanas possunt Supremi Principes faculares) extra controversiam est. & quò ad Pontificem liquet ex *Clement. 2. de religiosis domibus*. dum ibi, quæ ad certum usum largitione fidelium sunt destinata, ad illum, non alium usum convertenda dicuntur, sub hac clausula: quæ Sedis Apostolicæ potestas convertendi ea in alios usus expressè asseritur. ut cum *Gl. in cit. Clem. V. Sedis Apostolicæ* Abb. *ibid. n. 3. Imol. n. 9. Anchor. num. 2. Covar. in c. tua nobis. num. 7.* apud *Wiestn. n. 293.* ex ea etiam ratione, quia, ut docent *D. Thom. 2. 2. q. 100. a. 1. Navar. de reduct. Eccles. q. 1. monito 40. à num. 6.* aliique Theologi & Canonistæ passim, penes hanc Sædem est suprema & generalis eadem à Christo immediate concessa administratio & dispositio rerum omnium relationem ad finem supernaturalem habentium, ut de iis publicis & privatis necessitatibus exigentibus, aut utilitatibus suadentibus, disponere liberè possit. Idemque quò ad Principes & supremos Magistratus faculares habetur. ex *L. 1. § 4. cit. ex ea etiam ratione*, quòd, ut juxta *L. 11. ff. de eor. ff. L. quod semel. ff. de decret. ab ord. fac.* docent *Covar. L. 3. var. c. 6. num. 7. Molin. de j. § 7. tr. 1. d. 4. num. 7. Suar. L. 2. de LL. c. 14. n. 7.* res subditorum (adeoque & illa, de quibus ultima voluntate disposuerunt) ita subjiciantur eorum supremo dominio & administrationi, ut de iis, saltem ex iusta & ad publicam utilitatem spectante causa possint disponere.

4. Resp. tertio: posse Episcopos quòque ultimas voluntates commutare autoritate sibi ad hoc delegata à Sede Apostolica, facile admittunt omnes, & constare videtur ex Trident. *sess. 22. c. 4. de reformatione*. ubi iis præcepit, ut in commutatione ultimarum voluntatum tanquam delegati Sedis Apostolicæ non procedant, nisi prius summarè & extra judicialiter cognoscant, nihil in precibus tacita veritate vel suggesta fallitate fuisse narratum. Verùm & in hoc, num concilium loquatur de commutationibus, quæ hic & nunc seu in casu speciali faciendæ delegantur; an verò de iis, quarum ex iusta causa faciendarum potestas generali delegatione commissa sit, ut volunt AA. Secundæ sententiæ mox subjiciendæ, non conveniunt AA. Possè quoque Episcopos autoritate sua ordinaria voluntates ultimas quò ad relicta ad causas pias, dum ea ad usum à testatore designatum converti nequeunt, vel non sufficiunt, commutare, convertendo ea ad alium pium usum, saltem cum consensu hæredis vel alterius, si quis est, executoris, vel etiam iis sine iusta causa dissentientibus, ita tamen, ut in quantum fieri potest, servetur defuncti voluntas, tenent *Abb. in c. 3. h. t. num. 6. & ibid. Covar. num. 12. Molin. d. 249. num. 7. Laym. L. 3. tr. 5. c. 11. num. 10.* quamque sententiam communem dicit *Reiffent. h. t. num. 809.* Arg. *c. 3. h. t. § L. 16. ff. de usus.* In eo verò, num id possint Episcopi, dum voluntas defuncti de facto & de jure impleri potest non conveniunt AA. Negant *Cardin. in cit. Clem. quia contingit. de Religios. domib.* Covar. *in c. tua nov. h. t. num. 7. Molin. l. c. num. 5. Azor. p. 2. l. 5. c. 33. q. 9. Monet. l. c. c. 5. n. 312.* Barbof. *de off. Episc. alleg. 83. num. 2.* apud *Wiestn. h. t. num. 294.* qui hanc sententiam communem dicit. Arg. *cit. Clem.* ubi ea commutatio soli Papæ reservatur. & *c. conquesus. de foro compet. c. tua nos. § c. nos quidem.*

quibus textibus impletionem ultimarum voluntatum promovere jubentur Episcopi. item *L. legatam 16. ff. de usus.* quæ pecunia civitati vel municipio legata in aliam rem, quam defunctus voluit, citra summi Principis voluntatem nequit; ex ea etiam ratione, quòd inferior superioris legem relaxare, eique derogare nequeat per *c. cum inferior. 16. de major. & obed.* jure autem communi Ecclesiastico à defunctis relictorum conversio & libera commutatio prohibeatur per citatos textus, quibus contrarium Episcopis non permittit. Trident. *l. c.*

5. E contra posse quoque Episcopos voluntates defunctorum ad pias causas, etiam dum facto & jure impleri possunt, ordinaria sua voluntate commutare, relicta in certos pios usus convertendo in alios usus, saltem utiliores & meliores, & ad hæredum instantiam aut consensum, affirmant. *Sylv. V. legatum. 4. q. 12. Valq. opusc. de testam. c. 8. §. 5. Beia. respons. conscient. p. 4. cas. 22. Comit. resp. mor. L. 7. q. 9. num. 2. Dian. p. 2. tr. 3. miscell. resol. 26. Engels. h. t. num. 28.* quam sententiam juri non contrariam, & usu receptam dicit *Wiestn. h. t. num. 296.* confirmatque eam *num. 295*; ex eo, quòd Episcopis per *c. sicut univ. 8. de excess. Pralat.* competat potestas (intellige ordinaria) ex iusta causa uniendi etiam accessorie Ecclesias & beneficia Ecclesiastica, quæ unio hoc modo facta importat suppressionem & extinctionem Beneficiorum & commutationem primæ mentis fundatorum. Item ex eo, quòd dum relicta pia in meliores usus convertuntur, non tam infringatur testatorum voluntas, quam declaratur, eorumque voluntas interpretativa impleatur quæ tamen binæ postremæ confirmationes parum efficaces videntur. earum quidem primæ; dum hodie dum per decretum Urbani VIII. quòd exstat in Bullario, estque 45. hujus Pontificis, ac incipit: *cum sape*: universaliter omnibus Episcopis & Ordinum Generalibus prohibetur, ne ullam reductionem missarum sine Sedis Apostolicæ licentia faciant, de quo alibi. Secunda, dum hic non quaritur de ea mutatione voluntatis ultimæ, quæ secum fert interpretativam impletionem illius, sed de ea, quæ ab illa præscindit, vel eam excludit. Porro, si potestate suâ ordinariâ commutare possunt Episcopi voluntates ultimas, poterunt idem pari modo in Ecclesiis sui tituli Cardinales, etiam tantum Presbyteri & Diaconi; uti & alii Prælati Episcopis inferiores in certum territorium & populum exercentes jurisdictionem quasi Episcopalem; cum ea commutatio non sit Ordinaria, sed jurisdictionis Episcopalis. uti id posse Cardinales dictosque Prælatos absolute asserit. *Wiestn. h. t. num. 303.* cum *Monet. l. c. c. 5. à num. 452.* & *Barbof. l. c. alleg. 83. n. 16.* Nontamen id tunc competere Vicariis Generalibus Sede Episcopali plena vi mandati generalis; eò quòd commutatio ultimarum voluntatum sit de causis gravioribus & arduis, quæ speciale mandatum requirunt, bene dicit *Idem. citatis Cucho. Inst. major. l. 1. tit. 9. n. 82.* Barbof. & *Monet. LL. cit.* Possè tamen Vicarium Capitularem Sede vacante commutare voluntates ultimas, sicut id potest ipsum Capitulum (intellige, si Episcopus id poterat jure ordinario, secus, si tantum jure delegato; cum sola jurisdictione Episcopalis ordinaria, non verò delegata transeat ad Capitulum Sede vacante) vi generalis suæ commisionis (nisi fortè Capitulum sibi specialiter hanc commutationem reservaret) eò quòd jurisdictionis Episcopalis penes se residentis exercitium absolute, ut potest & solet, transtulerit in eum, asserit. *Wiestn. num. 305.* citatis pro hoc *Quarant in sum. Bulla.*

Bullar. V. Capit. Sede vac. q. 12. vers. verum quia.
Gutt. 99. can. c. 11. num. 10. Monet. cit. c. 5. à
num. 97.

6. De cetero notandum hic circa causas mutandi ultimas voluntates; quod causa iusta & necessaria sæpe in iure confundantur; cum omnis causa necessaria sit quoque iusta, causa etiam necessaria dicatur magna in exequendo difficultas; cum valde difficilia reputentur moraliter impossibilia per *L. 125. de ff. S. quin & evidens major utilitas necessitati æquiparetur*, ita ut, quæ hujus, etiam illius causâ permittantur. *Clem. 1. de reb. Eccles. alien. ubi Gl. v. necessitas.* Lambertin. *de jurep. L. 3. q. 6. a. 1. num. 6.* Monet. *l. c. c. 6. num. 101.* Wiestn. *num. 300.* Quamvis aliâ iusta causa importet causam omnem rationabilem, qualis adhuc est, etsi non sit cum necessitate & difficultate conjuncta, sed purè consistat in utilitate, quæ ad istiusmodi commutationes sæpe sufficiens; semper enim exigi causam necessitatis, & non sufficere causam purè publicæ utilitatis, repugnat communi sensui & usui. Wiestn. *num. 295.* cum Monet. *l. c. c. 6. num. 109.*

Quæst. 771. Num executor solvere possit & debeat omnia testatoris debita, vendereque bona testatoris ad solvenda legata.

1. **R** Esp. Ad primum: debita testatoris distincta à legatis, non contenta in testamento executores solvere nec debent, nec possunt; quia solum sunt executores testamenti; sed ea ab hærede peti debent, nisi tamen testator in genere dixisset, ut exoneraret suam conscientiam, ut executores solvant ejus debita; tunc enim possent & deberent omnia ejus debita, non solum civilia, sed & naturalia, quæ in foro conscientie debentur, solvere de Lugo. *de 7. & 7. Tom. 2. d. 24. num. 333.* Possunt etiam, si hæres non resistat, legata debita propria autoritate solvere. hærede verò invito, non potest executor propria autoritate rem legatam capere, ut tradat legatario; quia non potest propria autoritate hæredem ejicere è sua possessione bonorum. Potest tamen & debet Episcopum rogare, ut is compellat hæredem; uti etiam ipse potest agere contra hæredem & debitores hæreditatis ad pia legata; ad alia verò, si sit merus executor, non potest agere directè, sed implorare debet officium Judicis, ut is ex officio hæredem cogat; quamvis soleant testatores facultatem dare executoribus agendi contra hæredes & alios. ita de Lugo. *l. c.* remittens ad Molin. & Sanch.

2. **R** Esp. Ad secundum: non potest executor particularis (qualis hic dicitur, qui instituto alio hærede nominatus est ad exequendum testamentum) vendere propria autoritate bona testatoris ad exequenda legata aliæque opera à testatore præscripta. estque talis ab eo facta venditio nulla. Lugo. *l. c. num. 332.* addens, de facto tamen solere communiter testatores executoribus etiam illis concedere illam facultatem vendendi in ordine ad implenda in testamento contenta. Potest verò, ut Idem, id sine speciatim ad hoc concessâ facultate executor generalis (qualis dicitur, qui nullo hærede instituto, constitutus ad voluntatem defuncti exequendam, & distribuendi bona illius in salutem animæ defuncti) cum is reputetur quasi hæres per *L. si quis ad declinandam. c. de Episc. & Cler.* Porro

executor particularis instructus illa facultate vendendi, in vendendo servare debet ordinem, vendendo prius mobilia, postea jura & actiones, ac dein immobilia, juxta *L. à divo. §. in venditione. ff. de re judic.* Item vendendo bona fide, nimirum rem magni pretii non vendendo pretio minimo. Potest tamen etiam hæres executorem impedire ne vendat, offerendo pecuniam necessariam, vel exhibendo se paratum ad vendendum & satisfaciendum intra debitum terminum, vel offerendo rem aliam, quæ cum minore incommodo vendi possit, vel emptorem, qui majus pretium offerat. Ceterum, ubi suo jure vendere potest executor, non tenetur de evictione, sed hæres. Potest etiam permutare, obligare & in solutum dare, non tamen hac facultate uti de jure communi ante aditam hæreditatem, nisi ad legata pia; nec sine prius requisito hærede, nisi fortè is ex industria fugeret executorem. ita ferè de Lugo.

Quæst. 772. Num executori debeat salarium ratione hujus officii.

R Esp. Quamquam quandoque executori relinquatur honorarium aliquod à testatore, non tamen debetur hoc illi tanquam salarium ratione officii; de hoc enim ejus salario nulla est in iure mentio, estque hoc contra praxim; cum officium sit voluntarium pietatis & caritatis vel amicitie. Nisi tamen ea de causa executor impediretur à rebus propriis agendis, ac inde pateretur lucrum cessans vel damnum emergens; hoc enim ei ex rebus hæreditariis compensandum esset; vel nisi esset non merus executor, sed etiam administrator bonorum; pro hac enim administratione deberet illi per Judicem assignari salarium competens. de Lugo. *l. c. n. 335.*

Quæst. 773. Quamdiu duret officium executoris, & num eo finito, teneatur reddere rationes gesti officii.

1. **R** Esp. Primò: quod attinet ad primum, de eo satis dictum suprâ, ubi, intra quod tempus executor debeat suum officium exequi, seu inchoare & finire. nam præfixo ei ad hoc tempore elapso, cessat ejus officium absolute, si integrè omnia executus fuerit, vel devolvitur ad alium, si neglexerit.

2. **R** Esp. Secundò: tenentur executores reddere rationes executionis seu gesti officii sui, ut, si in eo deliquerint, puniantur. ita communiter omnes. Non tamen tenentur reddere rationem de iis, quæ defunctus eis secretò exequenda commisit, nisi præsumeretur fraus, quia res reperirentur penes executorem. si tamen testator non declarasset testamento hanc commissionem datam executori, nec id aliter testibus probari possit, non crederetur assenti sibi eam factam. ita de Lugo. *num. 334.* ubi etiam cum Sanch. *du. 49.* (qui tamen addit, credi executori assenti cum juramento in rebus minimis) & Molin. *d. 250.* esse hanc causam reddendarum rationum mixti fori, & in ea locum præventioni. Porro Clericos & Religiosos, tam exemptos, quam non exemptos, qui munus hoc exercent, teneri has reddere vi *Clem. unic. de testam.* coram Ordinariis locorum seu Episcopis & Diocesanis, astitit de Lugo. *num. 327.* citans pro hoc Sanch. & Molin. Verum id ipsum quò ad exemptos procedere negant cum Gl. in *cit. Clem. V. tales.* Abb. *ibid. n. 8.* Barbof. *n. 5.* quibus citatis iuhæret Wiestn. *b. r. num. 289.* citans quo-